

До 500-річчя Реформації у Рівненському обласному краєзнавчому музеї відкрилася виставка «Реформація: від витоків до сьогодення». В актовій залі музею представлена історія та особливості розвитку протестантських спільнот на теренах Рівненщини. В основу експозиції лягли унікальні фото, документи, книжки, меблі та начиння молитовних будинків, а також історії окремих місіонерів, що проповідували на Рівненщині.

ІСТОРИЯ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ РУХІВ НА РІВНЕНЩИНІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

сійного руху «Єпіфанія». В колекції музею було кілька його фотографій, і коли йому запропонували розповісти більше про рух, він загорівся цією ідеєю і надав велику допомогу музейникам. Переважну більшість текстів він привіз з північних районів, їздив у Борове, в Тищицю Березнівського району, своє рідне село. Представлені на

Його життя і діяльність припадає на ту пору, коли фактично церква була в напівлегальному стані або взагалі в загоні. Але він також до останнього займав свою позицію.

- Ця людина жила і працювала в таких умовах, коли практично потрібно було виживати. Адже тоді, якщо людина була членом якоїсь протестантської громади,

Активну участь у підготовці виставки взяли різні релігійні конфесії, громади яких надали інформацію та експонати для експозиції. Відтак на виставці в музеї сьогодні можна «погортати» сторінки історії протестантизму на Волині, прослідкувати напрямки діяльності лютеранських, євангельсько-реформованих, євангельсько-баптистських, адвентистських, п'ятидесятницьких та інших громад.

- Ми завжди широко показували православ'я, і найбільша релігійна колекція у нас в музеї - православна, - розповідає Людмила Шахматова, провідний науковий співробітник відділу етнографії краєзнавчого музею та організатор виставки. - І коли святкували 1025-ліття Хрещення Русі, у нас буквально одна маленька вітрина була присвячена діяльності протестантських конфесій. Відтак ми визначили, що це несправедливо, адже має бути баланс у висвітленні таких речей. Але оскільки наших власних сил було недостатньо, ми звернулися до конфесій, запропонувавши надати нам допомогу у підготовці такої виставки.

Людмила Шахматова пояснює, що колекція музею – це в основному плоскі речі, документи, фотографії, нелегальна література, тобто речі, що були вилучені під час обшуків. Тому ті експонати, які надали релігійні громади, допомогли, так би мовити, «удомашнити» виставку. Це і богослужбовий одяг, атрибути для хрещення, скриньки для пожертв, картини та меблі молитовних будинків і навіть музичні інструменти, адже характерною родзинкою, наприклад, для адвентистів були чудові духові оркестри. Зокрема, на стенді, присвяченому АСД, можна побачити тубу-бус, який для експонування надав керівник релігійної громади Церкви адвентистів сьомого дня Валерій Левецький.

Одним із найкращих інформаторів виставки, зазначають організатори, є Петро Матящук, представник Мі-

ставств і дуже рідкісні фотографії, що стосуються руху п'ятидесятників та лютеран.

- В кожній конфесії ми хотіли виокремити особистість, яка б могла якнайкраще ілюструвати діяльність, ідеї та подвижництво протестантів, щоб це були не просто пункти, у що вони вірять, а можна було побачити, як саме людина прожила життя, сповідуючи цю віру. Як правило, це були люди, яких кидали під танки, які піддавалися гонінням у часи атеїзму, і вони мали постраждати за свою віру. Але вони не зрадили своїм переконанням і пішли до кінця, - додає організаторка виставки.

Одним із таких прикладів є життя Порфирія Ільчука (1883 – 1957 рр.). Дослідники розповідають, що це була людина, яка зуміла покласти за місіонерську діяльність не лише своє життя, свій світогляд, але інструментом його діяльності навіть була його власна сім'я. Поїхавши на заробітки в Америку, у 1919 році він повернувся звідти без грошей, натомість із повними торбами літератури, ставши одним із перших місіонерів-п'ятидесятників на Волині. А у 1948 році він виступив проти примусового приєднання християн віри євангельської до Союзу ЄХБ, і того ж року був засуджений «за антирадянську пропаганду і агітацію» та «участь у контрреволюційній діяльності» на 10 років таборів.

На виставці представлено рідкісне фото великої родини Порфирія Ільчука, якою він змушений був жертвувати, залишаючи їх і йдучи на місійну діяльність на теренах Волині і Полісся.

- Чоловік пропадав на півроку, а можливо і на більше. І життя тієї жінки в ту пору становлення – це купа дітей, складні побутові умови, матеріальні труднощі... Тобто п'ятидесятницький рух на Рівненщині зміг відбутися саме завдяки жертвній праці Порфирія Ільчука і його сім'ї. Часто цю місійну працю сім'ї випускають з виду. Але ми не маємо права забувати діяльність тих людей, які посіяли євангельську звістку, - зауважують дослідники п'ятидесятницького руху. – Його життя нерозривно пов'язано з історією становлення та виживання п'ятидесятників в середовищі баптистського руху, і він зміг зберегти власну ідентичність в умовах, коли тебе пресують або нівелюють. Це приклад того, як вижити і відстояти своє власне «я».

Крім цього, автори виставки додають, що місійна робота Порфирія Ільчука полягала в тому, що він ніс в народ освіту і просвіту, а не просто ідею. І саме в ті регіони, куди не досягала, на жаль, православна церква.

Інший достойник, без якого була б неповною історія адвентистів – це старійшина адвентистського руху на території України і Рівненщини Петро Подолін. Він приїхав на Україну і фактично все життя віддав місійній справі.

усіх називали одним словом – віруючі. І це було тавро – роботу практично неможливо було знайти. Але окрім місіонерської діяльності Петро Подолін був ще й хорошим столяром. Отже у нас на виставці представлена кафедра, яку він виготовив власноруч для невеличкого молитовного будинку в селі. А також рідкісна річ – відзнака, подарована Петру Івановичу Подоліну Міжнародною спільнотою адвентистів.

Організатори виставки наголошують, що намагалися показати, в чому єдині, що об'єднує всі ці протестантські громади, а що є особливістю кожної з них. Окремий стенд присвячений освітянській роботі протестантів, зокрема висвітлена діяльність Рівненської духовної семінарії християн віри євангельської, що є закладом найвищого рівня. Тут представлено інформацію про її засновника, дипломи, літературу та видавництво протестантів у міжвоєнний період і у радянські часи.

Серед протестантів також є низка письменників, філологів, які походять з Рівненщини. На виставці частково продемонстровано діяльність двох із них – Володимир Філімонович Марцинковський та Івана Зіновійовича Барчука.

Згадали тут і величезну сумку, начинену книжками, яка належала колись Нелі Шаманській. Жінка займалася вихованням дітей в недільній школі і також була засуджена.

Говорячи про окремі видання адвентистів, християн віри євангельської, баптистів, журналі, збірки поезій, представлених на виставці, неможливо не згадати збірку віршів рівненського поета Костянтина Шила. Ця збірка стала одним із перших плодів діяльності друкаря, фондатора видавництва на Рівненщині Миколи Дятлика.

Тож під час відкриття виставки Микола Дятлик продемонстрував роботу шовкотрафаретного друкарського верстата, який протестанти застосовували для підпільного видання духовної літератури. Саме Микола Садонич розповів історію, яка трапилася колись в Сарнах. Тоді за те, що в районній друкарні дозволили зшивати їхнє друковане замовлення для селян, постраждала людина чисто православних поглядів. Хтось доніс, але чоловік нікого не видав, отримавши три роки за благу справу.

Як зазначив Олександр Третяк, ректор Рівненської семінарії християн віри євангельської, ця виставка - чудова історична ретроспектива, з якої можна зробити багато уроків. Від імені обласного оргкомітету з відзначення 500-річчя Реформації він подякував музею і вручив пам'ятну монету, надруковану з нагоди 500-річчя Реформації.

Ангеліна НЕПОМНЯЦА